

זיכרון
בסלון

תכנים
מעוררי
השראה

מארחים יקרים,

כאן תוכלו למצוא מאגר של חומרים
מעוררי מחשבה: קטעי שירה, ציטוטים,
עדויות, תמונות, סרטונים וחומרים
נוספים בהם תוכלו לעשות שימוש
בחלקים השונים של הערב.

הפתיחה של הספר "נוטות החסד" מאת ג'ונתן ליטל (רומן שיצא לאור בצרפת ומגולל בגוף ראשון את סיפורו של קצין נאצי. הספר עורר עניין רב לצד ביקורת רבה בשל הצגת הנאצים באור אנושי):

אחי בני האדם, תנו לי לספר לכם איך זה קרה. אנחנו לא אחיך אתם עונים, ואנחנו לא רוצים לדעת. אמת, זה סיפור קודר, אבל גם מאלף – ממש מעשה מוסר, אני מבטיח לכם. זה עלול להיות קצת ארוך, ככלות הכול, קרו הרבה דברים, אבל אם במקרה אתם לא מאוד ממהרים, אולי תמצאו את הזמן. ונוסף על כך, זה נוגע לכם: אתם עוד תראו כמה שזה נוגע לכם

ראיון שנערך עם **קלוד לנצמן** (במאי הסרט התיעודי "שואה"), הציטוט הובא בעמודים 21-22 בספר "נוטות החסד – הפולמוס" (ספר העוסק בהשפעות ובמחלוקות של הספר – נוטות החסד).

מראיין: אינך מוטרד מכך שניצולי השואה האחרונים מתים, ועידן חדש של זכרון מתחיל?

לנצמן: ראשית, זה בלתי נמנע. ושנית, ישנו הסרט. הסרט הוא מחסום. מחסום כנגד השכחה.

מראיין: האם הסרט הוא גם מחסום מפני נוכלים שינסו לחקותו?

לנצמן: כן. הסרט "שואה" הוא דבר ממשי. זהו סרט ניסיוני. סרט שנעשה מהבטן ומהראש. זה סרט מאוד פיזי, מאוד גופני. סרט הוא הכלי שבעזרתו זוכרים. אבל בהתחלה הזיכרון לא היה חשוב לי כלל; מה שהיה חשוב לי הוא מה ש"לא ניתן לזכור" מ"מה שלא ניתן לתאר". הסרט לא עוסק בזיכרונות – זיכרות הם חלשים, שוכחים אותם. יש צורה אחרת של שכחה: טירוף הזכירה, כמו שהוא פושה היום בכל מקום. הטירוף הזה למוזיאונים. מוזיאונים זה דבר טוב ונחוץ, אבל הם אתרים של מוות. הם מציגים ידיעה שאין בה חיים. כמו ספרי ההיסטוריה לילדים, שמספרים להם על השואה. מוזיאונים הם אמצעים של מיסוד. ב-16 ביולי 1942 לכדו היהודים בפריז ב-Radstation Vel'd'Hiv (ול ד'איב). על כן התכנסנו ב-16 ביולי מדי שנה. לא הגיעו אנשים רבים. אבל לכל הבאים היה קשר אישי למה שקרה בתאריך הזה. זה היה מאוד מרגש. וכל הנוכחים חלקו ביניהם סוד משותף. היום מתקיים בכל שנה טקס רשמי – היהודים נאבקו על כך. מאורעות ה-16 ביולי 1942 הפכו לחלק מן ההיסטוריה הצרפתית הלאומית. ראש הממשלה מגיע לטקס ונושא דברים, ובדרך כלל זה נאום מצוין שנכתב על ידי יועץ אינטליגנטי. לניצולים ולאישים המפורסמים שמגיעים לטקס נשמרים המקומות הטובים ביותר. אבל רגשות כבר אין, זה נגמר. לטקס הזיכרון אין ממשות עוד, הוא איבד את נשמתו.

מתוך "אייכמן בירושלים - דו"ח על

הבנאליות של הרוע" שכתבה חנה ארנדט (יהודיה שהיגרה מגרמניה לארה"ב עם עליית הנאצים לשלטון, בארה"ב התבססה כאחת הפילוסופיות החשובות במאה ה-20, סיקרה בשביל עיתון הניו יורקר את משפט אייכמן בירושלים, שם טבעה את המושג "הבנאליות של הרוע". הספר שעורר זעם רב בישראל ובעם היהודי יצא לאור בישראל רק בשנת 2007).
בעמוד 280:

הפשע החדש, הפשע כלפי האנושות - במובן של פשע "כלפי המצב האנושי" או כלפי עצם טבעו של המין האנושי, הופיע כאשר המשטר הנאצי הכריז כי העם הגרמני לא רק שאינו מוכן שיהיו יהודים בגרמניה, אלא שהוא מבקש להעלים את כל היהודים מעל פני האדמה. יש להבדיל בין גירוש ובין רצח עם, על אף ששניהם מהווים עבירות בינלאומיות; גירוש הוא עבירה נגד אומות אחרות, בעוד שרצח עם הוא התקפה על המגוון האנושי, כלומר, נגד מאפיין של "המצב האנושי" שבלעדיו המילים "המין האנושי" או "אנושות" מתרוקנות מכל משמעות.

יום הזיכרון לשואה ולגבורה. כל מילה מקטינה אבל דווקא ביחד הן מעצימות. יום? ודאי שלא מספיק יום אחד. זיכרון? השואה היא הרבה יותר מזכר המתים. השואה? היא גם מלחמת בני האור בבני החושך ולא רק אסון והשמדת בני עמנו. גבורה? לך תגדיר מהי גבורה.

אבל, "יום הזיכרון לשואה ולגבורה" הוא היום האחד בו כל השנים הנוראות האלה לעם היהודי ולאנושות מתכנסות כדי לקבל אך מעט מהכבוד שמגיע להן. ואם כך, אחד מאיתנו יבחר לעצמו יום אחד, זיכרון אחד, שואה אחת, גבורה אחת - נהיה אנשים ראויים לשמנו, יהודים שלמים יותר, מדינה טובה יותר.

אורי אורבך

”

היטלר... עגבניה...

עכשיו, תן לי משפט

באמצע ויש לך בדיחה

”

עוזי וייל

”

נפנה־נא לאלה שנולדו יהודים
ונגיד: אתם כולכם הינכם ניצולי
השואה. אך מקרה הוא שאבותיכם או
אבות־אבותיכם הגיעו הלום ולא נשארו שם
כבני משפחותיהם, אך מקרה הוא שצבאות
היטלר לא עברו בצפון־אפריקה, תימן, או
ארץ ישראל [...] עליכם ללמוד כיצד נהגו
ופעלו היהודים שם ומדוע. אתם צאצאיהם
של יהודים אלה ויורשי תרבות גדולה. אשר
קרה כאילו קרה לכם! למה זה קרה לכם?
כיצד עמד עם זה בפני הניסיון הקשה ביותר
בתולדות העולם התרבותי?

”

יהודה באואר

”

במקום בו אני עומד לפניכם, שופטי
ישראל, ללמד קטגוריה על אדולף
אייכמן, אינני עומד יחידי. עימדי ניצבים
כאן, בשעה זו, שישה מיליון קטגורים. אך
אין הם יכולים לקום על רגליהם לשלוח
אצבע מרשיעה כלפי תא הזכויות ולזעוק
כלפי היושב שם 'אני מאשים'. מפני שעפרם
נערם בין גבעות אושוויץ ושדות טרבלינקה,
נשטף בנהרות פולין וקבריהם פזורים על
פני אירופה לאורכה ולרוחבה. דמם זועק,
אך קולם לא יישמע. אהיה על כן אני להם
לפה ואגיד בשמם את דבר האישום הנורא

”

מתוך דברי גדעון האוזנר
במשפט אייכמן

”

האדם הוא זה שהמציא את תאי
הגזים, אך הוא גם זה שנכנס
אליהם קוממיות, ותפילת 'שמע
ישראל' על שפתיו.

ויקטור פראנקל

”

”

בשהאדם כותב על השואה, הוא
לא כותב את המילים. הוא נלחם
במילים. כי אין מילים לתאר את מה
שהקרבות הרגישו כאשר המוות
היה הנורמה והחיים היו נס.

”

אלי ויזל

”

כאן במשלוח הזה,
אני חווה,
עם הבל בני,
אם תראו את בני הגדול,
קין בן אדם,
תגידו לו שאני

”

כתוב בעיפרון בקרון החתום, דן פגיס